'પાર્ટી' અને 'પાટીદાર' : એક જ સિક્કાની બે બાજુઓ

લાંબા વખત સુધી જેલમાં રહ્યા બાદ સરદાર પટેલ ગ્રુપના નેતા લાલજી પટેલ અને એમના સાથીઓ પ્રત્યે સરકારે દર્શાવેલ અમીનજરના પરિણામે એમને જામીન મળતાં એકાએક પાટીદાર આંદોલન શમી ગયું હોય એવું વાતાવરણ સરજાયું છે. દેખીતું છે કે આ સુંવાળી કોમના આગેવાનોને સરકાર સામે લાંબો વખત ઝીંક ઝીલવાનું ન જ ફાવે. પાટીદાર આંદોલનની પૂર્શાહૃતિ જાહેર કરતા હોય એમ લાલજી પટેલે સરકારના વરિષ્ઠ મંત્રી નીતિન પટેલ અને શાસક પાર્ટીના પ્રદેશ અધ્યક્ષ વિજય રૂપાણી સાથે હસતે મોઢે સમાધાન થઈ ગયું હોય એવી જાહેરાત કરી દીધી છે. તેઓ મુખ્યમંત્રી શ્રીમતી આનંદીબેન પટેલને પણ મળી આવ્યા અને સવર્ણ સમાજના આર્થિક પછાત વર્ગ માટે દસ ટકા અનામત જાહેર કરવા બદલ અભિનંદન આપી આવ્યા. લાલજી પટેલ કહે છે કે અમારી માગણી સવર્ણો માટે વીસ ટકા અનામત માટેની હતી, છતાં હવે જયારે સરકારશ્રીએ બધી ગણતરીઓ માંડીને દસ ટકા અનામત જાહેર કરી છે ત્યારે એ કમિટમેન્ટને તે વળગી રહે તે જરુરી છે. સરકારે પણ કદાચ સુપ્રીમ કોર્ટ આ અનામત ક્વૉટા રદ કરે તો 'પાટીદાર આયોગ' બનાવી પોતાની મહામૂલી મતબેંક બચાવી લેવાનો નિર્ધાર જાહેર કરી જ દીધો છે. ટૂંકમાં, જે વિકરાળ આંદોલન ભાજપ સામે મોટો પડકાર બનીને ઊભું હતું તે એક દુઃસ્વપ્નની જેમ સરી ગયું છે અને એક વાર હાર્દિક પટેલનો છુટકારો થઈ જાય તે પછી ઘીના ઠામમાં ઘી પડી રહ્યા જેવી સ્થિતિ સરજાવાની છે. લાલજી પટેલ શરૂથી જ પ્રમાણમાં ઓછા આક્રમક હતા. હાર્દિક ઉંમરમાં વધુ યુવાન હોઈ થોડો વધુ આક્રમક છે. એણે વારંવાર નિવેદનો બદલીને

આંદોલનના નેતા તરીકેનું તંત્રીસ્થાનેથી..

વજૂદ પણ ગુમાવી દીધું છે. એટલે છેવટે તો જે થવું જોઈતું હતું તે જ થયું છે. આ મુદ્દે ભાજપના પ્રદેશ પ્રમુખ જેઓ જાતે પાટીદાર નથી, એમનું નિખાલસ નિવેદન ઘણું કહી જાય છે. એમણે પાર્ટી અને પાટીદાર સમાજને એક જ સિક્કાની બે બાજુઓ જેવાં ગણાવ્યાં છે. આ હકીકત કોઈથી છૂપી રહી શકે એવી પણ નથી. ગુજરાતમાં ભારતીય જનતા પાર્ટી એ પાટીદારોની જ પાર્ટી રહી છે. પાટીદારોના સન્માનનીય નેતા કેશુભાઈ પટેલે જ એનું સંવર્ધન કર્યું છે. એ જુદી વાત છે કે મોદી શાસનકાળમાં પાર્ટીએ મૂળે સવર્ણો અને પાટીદારોના આ રાજકીય સંગઠનનો વ્યાપ દલિત-આદિવાસી અને ઑબીસી પર્યંત વિસ્તારવામાં ઐતિહાસિક સફળતા મેળવી હતી. પરંતુ આ નવો 'સપોટ બૅઝ' કયારે ખસી જાય એનું કશું જ નક્કી નહીં! મૂળે એ કોંગ્રેસ પાસેથી છીનવી લીધેલો ગરાસ છે, જે ગમે ત્યારે એના મૂળ સરનામે પાછો વળી શકે છે. પરંતુ પાટીદાર સમાજ પર ભારતીય જનતા પાર્ટીનો સુવાંગ હક દાવો ચાલી શકે એમ છે. આગામી ચૂંટણીઓમાં જ પાટીદાર સમાજ ભાજપની પડખે રહેશે એમાં શંકાને સ્થાન નથી. આંદોલન તો વચગાળાના સમયનો આક્રોશ હતો. માગણીઓ ન સંતોષાઈ હોત તો પણ પાટીદારો ભાજપને છોડીને કયાંક જવાના નહોતા. આ વાત મુખ્યમંત્રી આનંદીબેન અને વડાપ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીથી લઈ રૂપાણી સુધીના બધા જ નેતાઓ સમજે છે. એથી અનામત અંગેની પાટીદારોની માગણી બૌદ્ધિકોને માન્ય નહીં લાગતી હોવા છતાં સરકારે આંખો મીંચીને મંજૂર કરવી પડી છે. હાર્દિક અને લાલજી પટેલ આગામી ચૂંટણીઓમાં ભાજપના ઉમેદવારો પણ હોઈ શકે છે!

સુખમાં જ નહીં, દુઃખમાં પણ પ્રેમ યથાવત્ રહે

પોર્ટલેન્ડમાં જન્મ અને લંડનમાં કારકિદીનો આરંભ કર્યા બાદ તરીકે વધુ જાણીતા રે ડોલ્બી (૧૯૩૩-૨૦૧૩)ના નામ ઉપર પચાસથી વધુ પેટન્ટ રજિસ્ટર્ડ થયેલી છે. રે ડોલ્બીએ એક વાર કહ્યું હતું કે ''તમે જેને પ્રેમ કરો છો, એ તમારી સ્પેશિયલ ફિલિંગ્સ્ છે. એ જરુરી નથી કે તમે જેને ચાહો એ પણ તમને ચાહે. પરંતુ એક વાત ચોક્કસ હોય છે કે પ્રેમમાં તમારું કમિટમેન્ટ સ્યોર હોય. એમાં દરિયાની જેમ ભરતી-ઓટ આવવાં જોઈએ નહીં.''

રે ડોલ્બીની વાત સાવ સાચી છે. પ્રેમમાં કોઈ પણ સંજોગો બદલાય છતા પ્રેમનો ભાવ બદલાવો જોઈએ નહીં. પ્રિયજન કમ્ફર્ટ હોય અથવા સુખી હોય અથવા તેનો સમય સારો ચાલતો હોય ત્યારે જ સાથ આપવાનો? અને પ્રિયજનનો સમય ખરાબ ચાલતો હોય અથવા તેને કોઈ દુઃખ આવી પડ્યું હોય ત્યારે તેનો સાથ-હાથ છોડી દેવાનો? આ તો પ્રેમ ન કહેવાય.

ગુજરાતીમાં એક કહેવત છે કે ''સુખમાં સાંભરે સોની અને દુઃખમાં સાંભરે રામ.'' પ્રેમમાં પૂજા, ભક્તિ, ગુરબત, પ્રાર્થના, ઈબાદત, બંદગી એ બધું જ આવી ગયું. પ્રેમ એટલે સમર્પણ. કોઈ લોભ-લાલચ કે અપેક્ષા વિનાનું સમર્પણ. પ્રેમ, વિશ્વાસ અને સમર્પણનું ઉદાહરણ સમજાવતી એક કથા છે. મોગલકાળમાં એક બાદશાહ થઈ ગયા. બાદશાહ વીર, પરાક્રમી અને શક્તિશાળી હતા એ સાથે પરોપકારી અને સેવાભાવી અને ધાર્મિક વૃત્તિના પણ ખરા. સત્યના પક્ષધર અને ખોટું નહીં ચલાવી લેવાની ભાવના એમના સ્વભાવની વિશેષતા હતી.

એક દિવસ બાદશાહના દરબારમાં એક નર્તકી આવી. નામ એનું ઉર્વશી. આમ તો બાદશાહના આમંત્રણથી જ તે પોતાની કલા પેશ કરવા આવી હતી. નૃત્ય ઉપરાંત ગાયન અને વાદનમાં પણ એ પ્રવીણ હતી. ભારતીય રાગ-રાગિણીઓ જાણે આ નર્તકીના રોમ-રોમમાં નિવાસ કરે. બાદશાહે પણ આ નર્તકીનું નામ સાંભળ્યું હતું. ઉર્વશીની ખ્યાતિ દૂર-દૂર સુધી ફેલાયેલી હતી.

નર્તકી ઉર્વશીની નૃત્યકલા અને ગાયન-વાદનકલાથી બાદશાહ અત્યંત

ખુશ થયા અને તેને ''રાજનર્તકી''નો ખિતાબ આપ્યો. આ ઉપરાંત તેને ઘણી <mark>પ્રિયજન કમ્ફર્ટ હોય અથવા સુખી હોય અથવા તેનો સમય સારો</mark> બધી ભેટ-સોગાદો આપીને ખુશ કરી <mark>ચાલતો હોય ત્યારે જ સાથ આપવાનો? અને પ્રિયજનનો સમય</mark> દીધી. ભર્યા દરબારમાં બાદશાહે નર્તકી સાથે થોડી પ્રશ્નોત્તરી પણ કરી અને રાજકાજ અંગે તેનું જ્ઞાન ચકાસવા માટે

ચર્ચા પણ કરી. ઉર્વશીના જ્ઞાન અને હાજરજવાબીપણાથી તો બાદશાહ સહિત 🔝 ફળનો પહેલો ટુકડો ઉર્વશીના મ્હોંમાં મૂકી દીધો. ઉર્વશીને તો ચાવતાં વેંત જાણે દરબારીઓ અને મંત્રીઓ વગેરે પણ ખુશ થઈ ગયા.

દરબારમાં હાજર સૌએ અનુભવ્યું કે નર્તકી સ્વભાવે નમ્ર, પ્રામાણિક હોવાની સાથે પરોપકારી, ધાર્મિક વૃત્તિની અને સેવાભાવી પણ છે. બાદશાહ ને?'' અને નર્તકી, બેઉ એક સમાન સ્વભાવ અને વૃત્તિવાળા હોવાથી બેઉ વચ્ચે અત્યંત ટૂંકા ગાળામાં મૈત્રીનો સેતુ બંધાયો. બાદશાહે તો "રાજનર્તકી" તરીકે ઉર્વશીને પોતાના રાજમાં જ રોકાઈ જવા આમંત્રણ આપી દીધું.

જો કે બીજી તરફ નર્તકી ઉર્વશીએ સાફ શબ્દોમાં જણાવી દીધું કે ''એમ કહેવાય છે ને કે 'સાધુ ઔર ફકીર તો ચલતા ભલા.' એવી રીતે અમારા જેવા કલાકાર લોકો કોઈ એક જગ્યાને પોતાનું ઠેકાણું બનાવે નહીં, પરંતુ વિવિધ જગ્યાએ જઈને પોતાની કલાનો પ્રસાર કરતા રહે.''

છતા બાદશાહ અને સમગ્ર દરબારના આગ્રહને વશ થઈને આખરે ઉર્વશી બાદશાહની મહેમાન બનીને રોકાઈ ગઈ. બાદશાહે ઉર્વશીને પોતાના મહેલના જ એક ભાગમાં રહેવા માટેની વિશેષ સુવિધા કરી આપી. તેની સેવામાં નોકર-ચાકરો તૈનાત કરાવી દીધા.

બાદશાહ મોટા ભાગનો સમય રાજનર્તકી ઉર્વશી સાથે જ વીતાવે અમેરિકામાં વસવાટ કરનાર ઈન્વેન્ટર અને ''ડોલ્બી સાઉન્ડ''ના શોધક અને જ્ઞાન-પરામર્શ અનચર્ચા-સંવાદ કરે. બાદશાહની બેગમોને પણ નવાઈ લાગતી કે બાદશાહ હવે તેઓના માટે ઓછો સમય આપતા. બાદશાહ ઉર્વશીને મનોમન ચાહવા લાગ્યા હતા તો આ તરફ પણ ઉર્વશી બાદશાહ પ્રત્યે સંપૂર્ણ સમર્પિત થઈને જીવન વીતાવી રહી હતી.

> બેઉના પ્રેમ અને સમર્પણની તો ચર્ચાઓ થવા લાગી હતી. બાદશાહ અને ઉર્વશીના સંબંધ વિશે લોકો વાતો કરતા હતા. કોઈક એમ પણ કહેતું કે રાજનર્તકી માત્ર બાદશાહના ધન-વૈભવના કારણે જ મહેલમાં રહે છે તો કોઈક વળી એમ પણ કહેતું કે બાદશાહ ઉર્વશીના રૂપ-સૌંદર્યના દીવાના થઈ ગયા છે.

> સમય જતા રાજનર્તકી ઉર્વશી બાદશાહની સાથે જ રહેવા લાગી. જાણે બાદશાહની બેગમ હોય એમ બાદશાહના શયનખંડમાં પણ ઉર્વશીને સ્થાન આપવામાં આવ્યું તો બાદશાહના દરબારમાં પણ ઉર્વશીને બેગમના સ્થાને વિશેષ આસન આપવામાં આવ્યું હતું.

> એક દિવસ બાદશાહ શિકારે જવા નીકળ્યા ત્યારે ઉર્વશીને પણ સાથે લીધી. એક જ ઘોડા ઉપર બેઉ સવાર થઈ ને જંગલ તરફ નીકળ્યા. આ વખતે બાદશાહે પોતાની સાથે કોઈ જ અંગરક્ષક કે નોકર-ચાકર સાથે રાખવાનું પસંદ ન કર્યું. પીવાનું પાણી કે ખોરાક પણ સાથે ન લીધા. શિકારની શોધમાં ને શોધમાં આખો દિવસ ભટકવામાં જ પસાર થઈ ગયો.

> બાદશાહ અને ઉર્વશી ખુબ થાકી ગયાં હતાં. રાત પડવા આવી હતી અને બેઉને ભૂખ પણ ખૂબ લાગી હતી. ભૂખ-તરસના કારણે બેઉ પરેશાન હતા. નજીકમાં ક્યાંય ઝરણું કે નાળું પણ જોવા ન મળ્યું અને મોટા ભાગના વૃક્ષોમાં ફળ પણ જોવા ન મળ્યા. એકાદ વૃક્ષ દેખાયું કે જેમાં કોઈક ફળ લાગેલાં હતાં પણ એનીય ડાળો ઊંચી હતી.

> બાદશાહે ઉર્વશીને ઘોડા ઉપરથી નીચે ઉતારીને જમીન ઉપર આસન પાથરીને બેસવા કહ્યું, પોતે ઘોડા ઉપર ઉભા રહીને લાંબો હાથ કરીને માંડ માંડ ઊંચી ડાળી પરથી એકાદ ફળ તોડ્યું. ઘોડા ઉપરથી ઉતરીને બાદશાહ પણ

જમીન પર આવીને આસન ઉપર ઉર્વશી સાથે બેઠા. આ ફળ બેઉએ પહેલી વાર જોયું હતું. અજાણ્યા ફળના બાદશાહે ચાર ટુકડા કર્યા. ઉર્વશી પ્રત્યેના પ્રેમ અને આદરને હંમેશની જેમ વ્યક્ત કરતા બાદશાહે

ઉલ્ટી થવાની હોય એમ મ્હોંમાં ઉબકો આવી ગયો.

બાદશાહે તરત પૂછચું કે ''શું થયું, ઉર્વશી? તારી તબિયત તો ઠીક છે ઉર્વશીએ પોતાના મહોં આડે એક હાથ રાખી દીધો અને ફળનો ટુકડો

ગળેથી નીચે ઉતાર્યા બાદ કહ્યું કે ''ચિંતા કરવા જેવું કશું નથી. આ તો આખા દિવસની ભૂખી-તરસી હતી ને એટલે જરા ઉબકો આવ્યો. પરંતુ હવે સારું

બીજો ટુકડો પણ ખાઈ ગઈ અને બાદશાહ તો તેને જોતા જ રહી ગયા. બાદશાહ મનોમન એમ વિચારતા રહ્યા કે એક ટુકડો ખાધા બાદ ઉર્વશીને હું બીજો ટુકડો આપું છું, એટલે તે મને તેના હાથે મારા મ્હોંમાં એ ફળનો ટુકડો મૂકીને મને પ્રેમથી ખવડાવશે. પરંતુ એવું બન્યું નહીં.

આમ છતા બાદશાહે નાસીપાસ થયા વિના પ્રેમભરી વાતો કરતા

કરતા પેલા ફળનો ત્રીજો ટુકડો પણ ઉર્વશીના હાથમાં આપ્યો અને કહ્યું કે ''લે, ઉર્વશી. તને આ ફળ ખૂબ ભાવ્યું લાગે છે. આ ત્રીજો ટુકડો પણ તું ખાઈ લે.''

હવે ત્રીજી વખત તો બાદશાહને પાકો વિશ્વાસ હતો જ કે મારી પ્રિયતમા મને ભૂખ્યો-તરસ્યો રહેવા દઈ શકે નહીં. આ ત્રીજો ટુકડો તો અવશ્ય તે મારા મ્હોંમાં જ મૂકી દેશે. પરંતુ બાદશાહના આશ્ચર્ય વચ્ચે ઉર્વશીએ પેલા ફળનો ત્રીજો ટુકડો પણ પોતાના મ્હોંમાં જ મૂકી દીધો અને ઝડપથી ચાવીને ખાઈ લીધો. બાદશાહ તો તેને જોતા જ રહી ગયા.

હવે તો બાદશાહના હાથમાં ફળનો ચોથો અને છેલ્લો એક જ ટુકડો વધ્યો હતો. બાદશાહ પણ ભૂખ-તરસથી પરેશાન હતા. તેઓ પણ ખૂબ થાક્યા-પાક્યા હતા. તેમના ચહેરા ઉપર થાક વરતાઈ રહ્યો હતો. ફળના પ્રથમ ત્રણ ટુકડા ઉર્વશીએ બાદશાહ તરફ ધરવાનો વિવેક પણ કર્યા વિના ખાઈ લીધા હોવાથી બાદશાહના ચહેરા ઉપર ખિન્નતાના ભાવ પણ ઉપસી આવ્યા હતા.

બાદશાહ બોલ્યા કે ''ઉર્વશી, તને હું ખૂબ ચાહું છું. આ ચોથો ટુકડો

પણ મારે તને જ ખાવા આપવો જોઈએ, પરંતુ મને હવે ચક્કર આવી રહ્યા છે. આ ચોથો ટુકડો હું તને ખાવા નહીં આપું. હું પોતે જ એને ખાઈ લઈશ. ખરેખર જો તું પણ મને પ્રેમ કરતી હોત તો તેં ત્રણેય ટુકડા ખાઈ જવાને બદલે મને પણ ખાવા આપ્યા હોત. મને નથી લાગતું કે તું મને મારા જેટલો જ પ્રેમ કરતી હોય. તારે પણ સમજવું જોઈએ

કે હું પણ ભુખ્યો હોઉં. પરંતુ તું માત્ર તારા એકલાનો જ વિચાર કરનારી છું, એ સત્ય મને આજે કટોકટીના સમયે સમજાઈ ગયું.''

આટલું કહીને બાદશાહે પોતાના હાથમાં રહેલો ફળનો ચોથો ટુકડો પોતાના મ્હોંમાં મૂકી દીધો. પરંતુ એક જ સેકન્ડમાં તો તેમણે ફળનો ટુકડો મ્હોંમાંથી બહાર થૂંકી નાખ્યો. તેમને ઉલ્ટી થવા લાગી. તેઓ પોતાની જાતને માંડ સંભાળી શક્યા.

બાદશાહે ઉર્વશીને કહ્યું કે ''ઉર્વશી, તું પાગલ છે કે શું? ફળ આટલું બધું કડવું અને ખાઈ શકાય એમ ન હોવા છતા પણ તું એના ત્રણ ટુકડા ખાઈ ગઈ? એ તો ઠીક, પરંતુ તેં મને કહ્યું પણ નહીં કે ફળ કડવું છે? તેં આવું કેમ કર્યું?''

ઉર્વશીએ જવાબ આપ્યો કે ''હે બાદશાહ સલામત, તમારા જે હાથોથી મેં અત્યાર સુધી મીઠાં મીઠાં ફળ જ ખાધાં છે અને આનંદ માણ્યો છે, ત્યારે આજે હવે એકાદ કડવું ફળ નસીબજોગે આવી ગયું, તો એની ફરિયાદ હું કયા મોંઢે તમને કરું? હકીકત તો એ હતી કે હું ચુપચાપ કડવા ફળના તમામ ત્રણ ટુકડા કશું પણ બોલ્યા વિના કે કોઈ ઉંહકારો કર્યા વિના એટલા માટે ખાઈ ગઈ કે જો મેં ના ખાધા હોત તો તમે ખાઈ લીધા હોત અને એની કડવાશ તમે તો બિલકુલ સહન કરી શક્યા જ ન હોત, એ વાતની મને ખબર હતી. ભલે તમારા મનમાં મારા વિશે પ્રથમ ત્રણ ફળ સુધી નકારાત્મકતા ઉભી થઈ. ખરેખર તો ચોથો ટુકડો પણ હું ખાઈ જવા માગતી હતી અને તમને કહેવા પણ માગતી નહોતી કે આ ફળ કડવું અને ખાઈ ન શકાય એવું છે. બસ, આ છે મારો તમારા પ્રત્યેનો પ્રેમ અને આ જ મારું સમર્પણ. ફળના એક પછી એક કડવા ટુકડા હું એટલા માટે જ તમારા હાથમાંથી લેતી ગઈ અને ખાતી ગઈ.''

બાદશાહને પોતાની નકારાત્મક વિચારધારા માટે ખેદ થયો અને બાદશાહે ચિંતામુક્ત થઈને ઉર્વશીને પીઠ ઉપર હાથ પસવારીને ફળનો 🛮 ઉર્વશીના પોતાની તરફના પ્રેમ અને સમર્પણ માટે માન થયું. બાદશાહે બીજો ટ્રકડો આપ્યો. બીજો ટ્રકડો હાથમાં લેતાની સાથે જ ઉર્વશી તો ઝડપભેર અનુભવ્યું કે ઉર્વશી માત્ર પોતાની ધન-દોલત કે સુખ-સાહ્યબીના કારણે જ પોતાની તરફ આકર્ષાઈ અને પ્રેમ કરે છે, એવું નથી. તે તો દુઃખમાં પણ પોતાના પ્રાણના ભોગે સાથ આપનારી છે.

''માણસને પ્રેમ કરો, વસ્તુને નહીં. વસ્તુને વાપરો, માણસને નહીં.''

…નાનકડા બાળકને પોતાના મનની મજબુરી માં કંઈ રીતે સમજાવે, તેના પર ગુસ્સે થઈને ખીજાઈને શું કરે?

આખા શહેરમાં દબાણ હટાવવાની ઝુંબેશ ચાલતી હતી. રસ્તાની બાજુમાં સરકારી જમીનમાં બનાવેલ ઝુંપડાઓ તંત્રએ તોડી પાડ્યાં હતાં. મજુર વર્ગના એ લોકો અમુક બીજે જતાં રહ્યાં હતા તો કોઈ કોઈએ પોતાનો સામાન પોટલાવાંળી એકબાજુ મુક્યો હતો. વરસાદનો સમય નજીક હોવાથી બગડે તેવો સામાન મોટાં ઝાડની બે ડાળના ખાંચામાં ભરાવી ઊંચો આવ્યાં. મુક્યો હતો.

લોકો મકાન બાંધકામના કામે લાગી ગયા હતા. રતનને છેલ્લા ત્રણ દિવસથી કોઈ કામ મળ્યું ન હતું. પોતાની પાસે હતા એ બધા પૈસા વપરાઈ ગયા હતા. સવારથી બપોર સુધી કડીયા નાકે કામની તલાશમાં બેસીને કંટાળી ગઈ હતી. કોઈ કામ ન મળતાં આવીને ઝાડ નીચે આડી પડી. તેનો ત્રણ ચાર વર્ષનો એક છોકરો હતો દીપુ. તે નજીકમાં રમતો હતો, નજીકમાં મોટા મોટા બંગલા હતા. તેમાં સ્વાદિષ્ટ રસોઈ બની રહી હતી તેની સુગંધ દીપુએ આવતાં તેની ભૂખ પ્રદિપ્ત થઈ. તે દોડતો દોડતો માં પાસે આવ્યો.

'માં ઓ.. માં.. કેમ સુતી છે. ઉભી થા. મને ભુખ લાગી છે.' દીપુએ કહ્યું.

રતન બેઠી થઈ. તેણે ચારે તરફ જોયું. રસ્તા પર પુરપાટ વાહનો દોડતાં હતાં. તેણે માટલીમાં જોયું. માટલી ખાલી હતી.

'દીપુ તું બેસ, હું પાણી ભરી લાવું.' કહેતાં તે માટલી લઈ ઊભી થઈ. દિપુ પણ જીદ કરી તેની સાથે જ ચાલતો થયો. નજીકના બંગલાના બગીચાના નળની પાઈપમાંથી તેણે પાણી ભર્યું.

'માં આ શેની સુંગધ આવે છે?' દિપુએ પુછચું. 'બેટા, બંગલાના શેઠાણી શીરો બનાવતાં લાગે છે.' રતને કહ્યું.

'માં, મારે શીરો ખાવો છે. બનાવી આપને…' 'હાં… હાં…' રતને પાણીની માટલી નીચે મુકી. દબાણવાળાઓએ તોડેલી દિવાલની ત્રણચાર ઈંટો લઈ આવી ચૂલો બનાવ્યો. આજુબાજુથી સુકાં લાકડાં એકઠાં કરી પોટલામાંથી તપેલી કાઢી ચૂલા પર મુકી અને ચૂલો પેટાવ્યો. તપેલીમાં પાણી મુક્યું. અને દિપુ તરફ જોવા લાગી. પછી બોલી 'બેટા, મારી પાસે બેસ. પાણી ઉકળે છે ત્યાં સુધી હું તને પરીની વાત કહું છું. તે સાંભળ બહુ મજા પડશે.'

'ભલે માં,' દિપુ તો એકદમ રાજી રાજી થઈ ગયો. તેને તો જાણે જોઈતું મળી ગયું. રતન ઉકળતા પાણીમાં કડછી હલાવતી રહી અને પરીઓની વાતો સંભળઆવતી રહી.

ગયો. પાથરેલા કોથળા પર જયાં બેઠો હતો ત્યાં જ સુઈ ગયો. રતને તેને પોતાના ખોળામાં લીધો. તેના રહી. અને જયાં સુધી એ સુતો નહીં ત્યાં સુધી રતન માથે હાથ ફેરવવા લાગી. તે ધીમે રહી જરા હસી.

પછી કોણ જાણે કેમ તેની આંખો ભરાઈ આવી.

તેને ડુંગરની ખીણમાં આવેલું પોતાનું ગામ યાદ ં આવ્યું. મકાઈના લહેરાતાં ખેતરો અને ઝુમતાં વૃક્ષો, ખળખળ વહેતા ઝરણાં પરથી વહીને આવતો ઠંડો પવન યાદ આવ્યો. પુચકાર કરતી દોડતી આવતી બકરીઓ અને આંગણામાં કલરવ કરતાં પક્ષીઓ યાદ

શહેરમાં કમાવા ગયેલ પતિને અકસ્માત થતાં રતન પણ તેમાં એક હતી. તેની સાથેના બીજા 👚 તેને ગુમાવ્યા પછી પોતે નાના દિપુને લઈને અહીં મજુરી કરવા આવી તે સંજોગોની આખી ઘટમાળ તેની નજર સામે કોઈ ચલચિત્રની જેમ દેખાવા લાગી. ત્યાં દિપુ જરાં પડખું ફર્યો. એટલે રતન ફરી વિચારોના વમળમાંથી વિખુટી પડી વાસ્તવિકતાની ધરતી પર આવી આકાશમાં વાદળો છવાયાં હતા. બફારો વધ્યો હતો. સાંજ સુધીમાં કદાચ વરસાદ આવશે. તો કયાં જઈશું તે વિચાર આવતાં

તેની અકળામણ વધી પડી. તેને પણ કેવડું મોટું ઘર અને તેનાથી મોટું ફળીયું હતું એ બધું મુકીને અહીં આવી હતી. લુઘડાંનું પોટલું ઝાડની ડાળે

લટકાવ્યું હતું પણ વરસાદ આવશે તો તો પલડી જ જશે તે વાતની તેને ચિંતા થવા લાગી.

આ મોટું શહેર અને તેની ઝાકઝમાળ પહોળા રસ્તાઓ, મોટા બંગલાઓ, ચીજવસ્તુઓ અને ખાદ્ય સામગ્રીઓથી છલકાતી બજારો, માણસોના ટોળે ટોળાં તે બધાંની વચ્ચે જાણે રતન અને તેનો દીકરો એકલાં અટૂલાં હતા.

જેવું દેખાતું હતું એવું અહીં કંઈ હતું નહીં. રોટલો ઘડીને ખાઈ શકે એટલાં પૈસા નહોતા. લોટનો પતરાનો ડબ્બો ખાલીખમ ખખડી તેની સામે હસતો

દબાણવાળા ઝુંપડું તોડીને ગયા તે પછી આજુબાજુના બંગલાવાળાઓએ દયા ખાઈ બે દિવસ તો ખાવાનું થોડું થોડું આપેલું તે દિપુને ખવડાવ્યું. રતનના પોતાના પેટમાં તો અન્નનો દાણો ગયો ન હતો.

તેણે ચુલા સામે જોયું. ચુલો તેના આંસુઓથી બુઝાવાની તૈયારીમાં હતો. તેમાં દિપુને શીરો કયાંથી ખવડાવે? અને પોતાના કાળજાના કટકાને ભુખથી રડતો પણ કંઈ રીતે જોઈ શકે.

નાનકડા બાળકને પોતાના મનની મજબુરી માં પછી તો દિપુ પરીઓના વિચારમાં ખોવાઈ કંઈ રીતે સમજાવે. તેના પર ગુસ્સે થઈને ખીજાઈને શું કરે? શીરાની વાત ને પરીઓની વાત કરીને ટાળતી પાણી ઉકાળતી રહી.

વર્ચ્યુઅલ કનેક્ટિવીટી.!! વેઈટ, એક સૅલ્ફી અપલોડ કરી દઉં..!!

સોશિયલ નેટવર્ક પર માધવ એકદમ એક્ટિવ. સતત કનેકટેડ અને એ એવો તો પોપ્યુલર કે એના લગભગ પાંચેક હજાર ફૅસબુક ફોલોઅર્સ. રોજ એકાદ ફોટો અપલોડ કરીને કેટલીયે લાઈક્સ એને મળતી...

ખરાબ ચાલતો હોય અથવા તેને કોઈ દુ:ખ આવી પડ્યું હોય

ત્યારે તેનો સાથ-હાથ છોડી દેવાનો? આ તો પ્રેમ ન કહેવાય

એક દિવસ માધવના પપ્પાને હાર્ટ એટેક આવ્યો, અને એમને ઝડપથી નજીકની હોસ્પિટલમાં આઈસીયુ વિભાગમાં દાખલ કરવામાં આવ્યા... એ વ્હિલચૅરમાં હતાં અને માધવે એમનો એક ફોટો પાડી ફૅસબુક પર 'Father is admitted to hospital dua to heart attack.' સ્ટેટ્સ સાથે અપલોડ કરી દીધો...

કંઇ કેટલાં વર્ષો વિત્યાં હશે વાનરથી માનવી બનતા એક क्षण पण न લાગી એને 'સેલ્ફી' માટે વાનર બનતાં! - કમલેશ શુક્લા (સુરત)

એના ફૅસબુકીયા મિત્રોએ લાઈક કરી કરીન એમની ડ્યૂટી પુરી કરી દીધી. કેટલાકે કોમેન્ટ કરી, 'ઘી બહુ ખાતા હશે… વૉકિંગ નહીં કરતાં હોય… ડાયાબિટીસ કંટ્રોલમાં નહીં હોય… આજકાલ હાર્ટ ઍટેક તો સામાન્ય છે, મટી જશે... કેટલી વેઈન બ્લોક છે..?'

માધવ પણ આ બધાંને રિપ્લાય કરતો રહ્યો અને કલાકે-કલાકે અપડેટ કરતો રહ્યો. માધવના પપ્પાને જાત-જાતની અને ભાત-ભાતની નળીઓ લગાવી હતી, માધવે એમની સાથે એક સરસ સૅલ્ફી લીધી, અને એ ફોટાને 'બ્રીધીંગ નોટ ઈન કંટ્રોલ, અંડર ટ્રીટમેન્ટ' સાથે ફરી અપલોડ…

ફરી અઢળક લાઈક્સ સાથે માધવનો ફોન અવાજ કરતો રહ્યો. ફરી કોમેન્ટ્સ આવવાં લાગી. ટૅક કેર, ડૉકટર લૂંટીના લે જો જે, આ હોસ્પિટલ તો ચિટર છે, બાયપાસ કરાવી દે… માધવ આ બધાંને જવાબ આપવામાં વ્યસ્ત હતો…

માધવના પપ્પા વ્યાકુળ હતા, એમને એની સાથે વાત કરવી હતી, એ આંખોના ઈશારા કરતાં હતાં, મોં એ માસ્ક હતું, પણ આ ભાઈની નજર મોબાઈલ પર અને મન બધું મિત્રોની ચિંતા હળવી

ચોવીસ કલાક થઈ ગયાં, એ બે વાર બેટરી ચાર્જ કરી ચૂક્યો હતો. આજે માધવે જોયું તો એના પપ્પાની હાલત વધુ ખરાબ દેખાતી હતી... જૂના જમાનાનો માધવ હોય તો ડૉકટરને બોલાવવા દોડ્યો હોત… પણ આ તો? એને હાંફી રહેલા પપ્પાનાં બે-ત્રણ દુઃખી દેખાતા ફોટા પાડી દીધાં... 'Condition Critical' ના સ્ટેટ્સ સાથે અપલોડ કરી

કરવામાં હતું!

ફૅસબુકીયા મિત્રોએ દર વખતની જેમ એમની જવાબદારી ઈમાનદારીપૂર્વક પૂર્ણ કરી લાઈક્સ ઠોકી દીધી... અમુક નજીકના ફૅસબુક

મિત્રોએ કોમેન્ટ કરી... વાહ! આમની આંખોમાં અશ્રુ દેખાઈ રહ્યાં છે, એટલે સાચ્ચે જ તકલીફ છે... કેટલાં મેગા પિક્સલનો કેમેરો છે? ...ફોટામાં કયાંય નર્સ દેખાતી નથી?... તું ત્યાંથી ખસતો નથી, લેડી ડૉકટર છે?... એમની માર્મિક કોમન્ટથી માધવ ખુશ થયો, કેટલું ધ્યાન રાખે છે?

એટલામાં જ ત્યાં નર્સ આવી, 'તમે પેશન્ટને સમયસર દવા આપી?' માધવ આશ્ચર્યચક્તિ થતાં બોલ્યો, 'દવા?' પેશન્ટની લથડેલી હાલત જોઈને નર્સે ખતરાની ઘંટડી વગાડી, એમને ઈમરજન્સી વોર્ડમાં ઑપરેશન માટે લઈ જઈએ છીએ. અને થોડીવારમાં માધવે લખ્યું 'Father is no more, Sorry

ફોટો લેવાની મનાઈ છે. હું તમને એમના અંતિમ દર્શન નહીં કરાવી શકું... એના પર અમુક કોમેન્ટ્સ આવી… 'ઑહ છેલ્લી ક્ષણોમાં ફોટો ના લઈ શક્યો…', 'હોસ્પિટલે અંતિમ ક્ષણોના ફોટા લેવા દેવાં જોઈએ…', 'Rip… Rip... Rip... બચારો મૃત પપ્પાનો ફોટો પણ લઈ ન શક્યો... સ્મશાન યાત્રાના

no photo' મારા પપ્પા હમણાં જ પરલોક સિધાવી ગયાં, આઈસીયુમાં મૃતદેહનો

ફોટા લઈને જરુર અપલોડ કરજે... ચાન્સ મળે તો ઠાઠડી સાથે સૅલ્ફિ, યુ નો? બધાંને કયાં આવો ચાન્સ મળે? માધવના પપ્પાનું અવસાન થયું હતું, પણ એ ખુબ ખુશ હતો. આટલી બધી

લાઈક્સ અને કોમેન્ટ્સ એને કયારેય મળી નહોતી. નજીકના સગા હોસ્પિટલ આવી ગયાં હતા, એને એક જણ ભેટી પડ્યો, 'તારા પપ્પાએ મને બહુ મદદ કરેલી' કહી રડી પડ્યો... એ ભેટેલી અવસ્થામાં પણ કશુંક મોબાઈલમાં ટાઈપ કરી રહ્યો હતો! માધવ કેટલો અપડેટેડ હતો, પપ્પા ચાલ્યાં ગયાં જેવી ગંભીર ક્ષણે પણ સૌને 'થેંક્સ ટુ ઑલ' કહી રહ્યો હતો!!

વાતમાં થોડી ઘણી અતિશયોક્તિ હશે, પણ આ સીન હવે દેખાવા લાગ્યા છે, વર્ચ્યુઅલ કનેક્ટિવીટીનો ક્રેઝ હિડન વાયરસની જેમ ફેલાયો છે, ચાલો એક નાનકડી

વાર્તા... પ્રથમ પ્રાઉડલી એના મિત્ર પરેશને કહી રહ્યો

હતો. 'મારા સોશિયલ મીડિયામાં લોટ્સ ઑફ

ફોલોઅર્સ છે... અને તું રહ્યો ગામડીયો...' ... અને વાત પણ સાચી હતી... પાંચ હજાર ફૅસબુક ફ્રેન્ડ, બારસો ટ્વીટર ફોલોઅર્સ અને

હજારની વધુ વૉટ્સએપ કોન્ટેક્ટ્સ. ...અને એક દિવસ પ્રથમને માઈનોર એટેક આવ્યો. આયસીયુમાં દાખલ કરવામાં આવ્યો. થોડા શ્વાસ કાબુમાં આવતાં સ્ટેટ્સ અપડેટ કર્યું 'l am in hospital' અને લાઈક્સ, કોમેન્ટ્સનો ધોધ વહ્યો... ઘરથી દૂર મુંબઈ શહેરમાં બાર કલાક પ્રથમ એકલો બેડ પર હતો, એની આ વર્ચ્યુઅલ લાઈફથી ઘરનાં પરેશાન હતા…

… અને સાંજે નર્સે બારણું ખોલીને ગુડ ઈવનીંગ કર્યું, પાછળ એની પ્રેમાળ પત્ની, વહાલી દીકરી અને પેલો ગામડીયો મિત્ર પરેશ હાજર હતો...

… આજે પ્રથમને ખબર પડી કે ફૅસબુક ફ્રેન્ડ કામના કે સાથે રહેતા પરિવારજનો અને મિત્રો કામના?

વર્ચ્યુઅલ કનેક્ટિવીટીને કારણે રિઅલ કનેકશન્સ કાપીને બેઠેલાં લોકોની વાત માટે મારા સમજદાર વાચક મિત્રોને કોઈ વિગતવાર ખુલાસાની જરુર ખરી? બોધવાર્તા છે, બોધ લઈએ તો?

ચૂંટલો :

મા એની દીકરીને ફૅસબુકની વૉલ પર લખીને જણાવે છે, 'ધ લંચ ઈઝ રેડી' અને દીકરી એક મિનિટમાં ડાઈનિંગ ટેબલ પર આવે છે, થાળી સાથે સેલ્ફી લે છે અને ફોટો અપલોડ કરી સ્ટેટ્સ અપડેટ કરે છે, 'ટેકીંગ લંચ વીચ કેશર મેંગો જ્યુશ'… આટલો ક્રેઝ યોગ્ય કે અયોગ્ય? ઈમાનદારીથી જાતને જવાબ આપજો.